

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Vallarén, Suvi; Nokela, Julia; Heino, Emma

Mediakasvatus varhaiskasvattajan silmin

Katsaus mediakasvatuksen arkeen päiväkodissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Sosionomi AMK,

Varhaiskasvatuksen opettaja AMK

Opinnäytetyö

02.04.2020

Tekijä(t) Otsikko	Emma Heino, Nokela Julia, Vallarén Suvi Mediakasvatus varhaiskasvattajan silmin
Sivumäärä Aika	24 sivua 02.04.2020
Tutkinto	Sosionomi
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatuksen opettaja
Ohjaaja(t)	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Päivi Eskelinen-Roos
Opinnäytetyömme aiheena on mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Mediakasvatuksen tavoitteena on kehittää lapselle monipuolisesti arjen mediataitoja, jotka myönteisesti tukevat lapsen kokonaisvaltaista oppimista. Mediakasvatus on tuore velvoittava lisäys varhaiskasvatussuunnitelmaan (2018). Tahdomme tuoda tietoa siitä, miten varhaiskasvattajat toteuttavat mediakasvatusta päiväkodissa ja mitä he ajattelevat mediakasvatuksen pitävän sisällään. Työyhteistyökumppanimme toimii Pilke päiväkodit. Tutkimuskysymyksemme ovat: Miten mediakasvatus mielletään varhaiskasvatuksessa? Miten mediakasvatusta toteutetaan ja mitä välineitä käytetään? Miten mediakasvatusta sovelletaan päiväkodin arkeen? Mitä hyötyä kasvattajat kokevat mediakasvatuksella olevan? Tavoitteenamme oli myös kehittää omaa ammattitaitoamme. Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto on kerätty haastattelujen avulla ja pyrimme työssä korostamaan mediakasvatuksen vahvistuvaa ja tärkeää osaa varhaiskasvatuksessa. Haastatteluilla saimme kartoitettua päiväkodin henkilökunnan ajatuksia ja kokemuksia mediakasvatuksesta. Opinnäytetyömme koostuu mediakasvatuksen teoriasta, opinnäytetyön toteutuksen kuvauksesta, haastattelun analysoinnista ja pohdinnasta. Haastatelimme Pilke päiväkodeissa kolmea päiväkodin varhaiskasvattajaa puhelinhaastattelussa sekä saimme yhdeltä varhaiskasvatuksen opettajalta vastaukset sähköiseen vastauslomakkeeseen. Analysoimme haastattelut jakamalla ne tutkimuskysymysten mukaisiin aihealueisiin sekä mediakasvatuksen osa-alueiden mukaisiin aihealueisiin. Mediakasvatus nähdään tärkeäksi osaksi nykyistä varhaiskasvatusta, mutta välineitä ja koulutusta sen toteutukseen ei aina ole riittävästi. Vastauksista käy ilmi, että mediakasvatuskoulutuksille olisi suurempi tarve kuin mitä saatavuus on tällä hetkellä. Haastattelujen pohjalta voimme tehdä johtopäätöksen kasvattajien kokevan jokseenkin epävarmuutta siitä, mitä kaikkea mediakasvatus pitää sisällään, mutta he kokevat sen tärkeänä ja ovat motivoituneet kehittämään itseään mediakasvatuksen parissa. Haastattelun perusteella teknologiset välineet nousevat keskeiseen asemaan mediakasvatuksen toteutuksessa. Tarkentavien kysymysten myötä voimme kuitenkin todeta päiväkodeissa tapahtuvan paljon myös mediakasvatusta ilman välineitä ja laitteita, esimerkiksi lasten ja työyhteisön välisten keskustelujen kautta. Opinnäytetyömme tuottaa mediakasvatuksesta yleistä tietoa kaikille aiheesta kiinnostuneille sekä hyödyttää eri sektorien ja työnantajan mahdollisuuksia kouluttaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia.	

Avainsanat	Mediakasvatus, varhaiskasvatus, varhaiskasvattaja, mediakulttuuri
------------	---

Author(s) Title	Emma Heino, Nokela Julia, Vallarén Suvi media education through the eyes of a early educator
Number of Pages Date	24 pages 02 April 2020
Degree	Bachelor of Social Sciences
Degree Programme	Social Sciences
Specialisation option	Early education teacher
Instructor(s)	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Päivi Eskelinen-Roos
The subject of our thesis is media education in early years education. The aim of media education is to develop child's everyday media skills in a versatile way that supports child's holistic learning in a positive manner. Media education is a relatively new addition to obligatory parts of the early years education curriculum (2018). We wanted to bring knowledge on how the early years educators implement media education in nurseries and what do they think is included in media education. Our partner is Pilke chain of nurseries. Our research questions are : How is media education seen in early years education? How is media education implemented and what tools are used? How is media education included in nursery's everyday life? What educators feel they benefit from media education? Our aim was also to develop our own professionalism. This thesis is qualitative research. The research has been done by interviews and we have aimed to highlight the strengthening and important part media education has in early years education. From the interviews we gathered a wide survey of thoughts and experiences from educators, that they had on media education. Our thesis consists the theory of media education, the description of the implementation of the thesis, analyzes of the interviews and reflection. We interviewed three nursery teachers from Pilke via phone and one nursery teacher via email through e-questionnaire. We analyzed the interviews by categorizing them into topics corresponding to the research questions and into topics related to media education. Media education is seen as an important part of early years education but lacks tools and training. The responses showed that the need for media education training is bigger than is offered at the moment. Based on the interviews we can come to the conclusion that educators are somehow uncertain what is included in media education but they feel it is important and are motivated to improve themselves on the subject. With more specific questions we were able to find out that a wide range of media education is happening without tools and devices, for example the dialogues between the children and the working community. Our thesis provides basic information to anyone interested on the topic and benefits different sectors and employers on their opportunities to train early years educators.	
Keywords	early years education, educators, media culture

Sisällys

Johdanto	1
1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	2
1.1 Historia	2
1.2 Toteutus ja välineet	4
1.3 Yhteistyö perheiden kanssa	6
1.4 Eri ikäryhmät	7
1.5 Hyödyt ja haasteet	9
1.6 Mediakasvatus oppimisen eri osa-alueilla	11
2 Opinnäytetyön toteutus	12
2.1 Opinnäytetyön prosessi	12
2.2 Tutkimuskysymykset	13
2.3 Luotettavuus ja eettisyys	14
3 Haastattelu ja tulokset	15
3.1 Haastattelut	15
3.2 Aineiston analysointi	19
4 Pohdinta	22
4.1 Aiheen valinta	22
4.2 Hyvä tieteellinen käytäntö	22
4.3 Vastausten keruu ja vastausväsymys	23
4.4 Tutkimuksen hyödyt	25
4.5 Arviointi	26
Lähteet	28
Liitteet	
Liite 1. Liitteen nimi	
Liite 2. Liitteen nimi	

Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee päiväkodin mediakasvatusta. Valitsimme aiheeksi mediakasvatuksen sen ajankohtaisuuden ja alati kehittyvän mediamailman vuoksi. Opinnäytetyön aineisto kerätään haastattelulla, joka toteutetaan sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Tutkimuskysymykset ovat: Miten mediakasvatus mielletään varhaiskasvatuksessa? Miten mediakasvatusta toteutetaan ja mitä välineitä käytetään? Miten mediakasvatusta sovelletaan päiväkodin arkeen? Mitä hyötyä kasvattajat kokevat mediakasvatuksella olevan? Kysely kohdistetaan päiväkotipiikkien kahteen yksikköön. Teemahaastattelut on tehty keväällä 2020. Haastattelut on tehty kysymysrunkoa apuna käyttäen ja käsitelty laadullisesti. Kyselyyn vastanneet varhaiskasvattajat esiintyvät opinnäytetyössä nimettöminä.

Media on mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä se on suuri osa arkeamme. Media on tiedotusväline, jonka kautta saamme tietoa erilaisista tapahtumista ja ilmiöistä maailmanlaajuisesti. Sosiaalinen media eli some tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukselle sekä ilmiöistä ja uutisista keskustelemiselle. Televisio, radio, sanoma-, iltapäivä- ja aikakauslehdet ja internetin sosiaalinen media ovat median välineitä, joita käytämme arjessamme. Tilastokeskuksen kyselyn mukaan 88 % alle 55-vuotiaista suomalaisista käytti internetiä päivittäin (Tilastokeskus 2018).

Kuten kaiken muunkin kasvatuksen myös mediakasvatuksen tulisi olla suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, ja siinä tulisi huomioida lapsen ikä- ja kehitystaso. Kokemuksellinen ja aktiivinen oppiminen on lapselle luonnollinen tapa oppia, ja tämän vuoksi myös mediakasvatusta toteutetaan toiminnan kautta. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa tutustutaan ihmetellen ja pohtien mediaan ja mediasisältöihin yhdessä turvallisen kasvattajan kanssa. (Niinistö & Sintonen 2007, 125–126; STAKES 2008, 16.) Haasteenamme oli haastattelukysymysten määrittely niin, että ne kattavat kasvatuksen joka osa-alueen. Toinen haaste oli viedä haastateltavat teknologian ulkopuolelle ja saada vastauksia myös siihen, miten he tuovat mediakasvatusta päiväkotiin ilman laitteita. Mediakulttuurin osuus tuotti eniten vaikeuksia, sillä haastateltavat sanoivat ymmärtävänsä mitä se tarkoittaa, mutta eivät pystyneet avaamaan sen käyttöä sen enempää.

Haastatteleamalla varhaiskasvattajia toivomme saavamme tietoa siitä, miten mediakasvatusta toteutetaan päiväkodin arjessa. Tavoitteenamme on myös saada tietoa siitä, kokevatko varhaiskasvattajat mediakasvatuksen tärkeäksi ja mitä he mieltävät mediakasvatuksen pitävän sisällään. Koemme itse varhaiskasvattajina työn mediakasvatuksen saralla tärkeänä myös oman ammatillisen kasvumme vuoksi, sillä medialla on alati kasvava ote kasvatuksessa ja lasten elämässä.

Haastattelukysymykset pohjautuvat teoriaan, jota käsitellään toisessa luvussa. Ensin käymme läpi mediakasvatuksen historiaa, minkä jälkeen avaamme sen toteuttamista päiväkodeissa ja eri ikäryhmissä. Lopuksi pohdimme sen hyötyjä ja haasteita. Kolmannessa luvussa kerromme opinnäytetyön toteutuksesta. Neljännessä luvussa avaamme haastatteluja ja niiden tuloksia.

1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

1.1 Historia

Suomessa historiassa on kaksi aallonharjaa, jolloin mediakasvatus on saanut suuremmin huomiota. Ensimmäinen tapahtui jo 1800-luvun lopulla, jolloin lukutaidottomia kansalaisia alettiin valistaa. Tähän liittyi vahvasti korkeakulttuurin omaksuminen, johon haettiin vaikutteita Ruotsista ja Saksasta. Kansanomaiset puhetyylit ja niin sanottu rahvas haluttiin kitkeä (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 4).

Keskusteluja lasten mediakasvatuksesta on käyty jo 1930-luvun lopulla, kun Yleisradiossa ryhdyttiin asiauutisten lisäksi toimittamaan kuunnelmia ja konsertteja (Viljakainen 2005). Silloin pohdittiin, millainen radio sopii pienten lasten korville ja millaisia uutisia päiväkotikäisten lasten on suotavaa kehitykselleen vaarattomasti lukea tai nähdä sanomalehdestä. Median vaikutusta lasten kehitykseen on siis pohdittu jo paljon ennen ensimmäistä tietokonetta tai internetin aikakautta. Nykyisin mediaa käyttävät älylaitteilla myös itsenäisesti toimivat lapset ilman aikuisen välitöntä valvontaa ja seulaa. Näin ollen mediakasvatuksen tärkeys on noussut jälleen otsikoihin, ja se on huomioitu myös varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 4).

Valtioneuvoston tekemän kyselyn mukaan, vielä 2014 Uudenmaan päiväkodeissa mediakasvatus näkyi kunnista vähiten varhaiskasvatussuunnitelmassa. Kuitenkin useassa Uudenmaan päiväkodissa oli linjaus siitä, miten mediakasvatusta tulisi toteuttaa, mutta sitä ei oltu virallisesti kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmaan. Samassa kyselyssä tuli ilmi, että mediakasvatuskoulutusta järjestettiin Uudellamaalla 2,5 kertaa yleisemmin yksikön sisällä kuin muissa kunnissa. (Valtioneuvosto 2014.)

Vuoden 2018 varhaiskasvatuksen perusteet velvoittaa varhaiskasvattajia sisällyttämään mediakasvatuksen osaksi opetusta. Mediakasvatus nähdäänkin nykyisin tärkeänä osana sivistystä ja koetaan yhtä tärkeäksi taidoksi kuin koulunkäynti. Se on vahvasti yksi osa taitoja, joita kasvava lapsi tarvitsee tullakseen osaksi kehittyvää yhteiskuntaa. Lasta ei tule vain sulkea median ulkopuolelle median haittavaikutuksilta varjelemiseksi, vaan opastaa häntä oikeaoppiseen median käyttöön ja median luomiseen. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007.)

Lasta ei kasvateta medialla, vaan hänelle opetetaan sen oikeanlaista tulkintaa ja osaamista sen avulla (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 44). Mediakasvatuksessa lapsi kasvatetaan käyttämään, tuottamaan ja olemaan osa mediaa tavalla, joka tukee lapsen eri kehityksen osa-alueita positiivisesti. Mediakasvatus nähdään joskus vain mobiili- ja älylaitteiden käytön opetteluksi. Tästä syystä työkentällä ja vanhempien taholta saattaa tulla vastustusta mediakasvatukselle, sillä aiheen laajuutta ja monipuolisuutta ei tunnisteta välttämättä edes ammattilaisten puolelta. Monet työyhteisöt kaipaavat pedagogista osaamista tähän jokseenkin uudehkoon oppimisen osa-alueeseen (Sintonen, Ohls, Kumpulainen, Lipponen, 2015, 16).

Mediakasvatuksella pyritään tukemaan lasta median kriittisen tarkastelun osaamisessa. Kupiainen ja Sintonenkin (2009, 31) toteavat tavoitteena olevan medialukutaidon. Lapsen tulisi osata käyttää, toimia ja kokea mediassa sekä ymmärtää median sosiaalinen käytösmaali. Lapsen mediakasvatusta ei tule jättää medialle tai lapselle itselleen opetettavaksi. Ymmärtääkseen mediaa ja sen toiminnan riskejä sekä oppimista tukevia elementtejä on lapsen saatava opetusta, jossa hänelle annetaan työkalut tämän toteuttamiseen. Pitkiä aikoja yksin älylaitteella istuvaan lapseen ei kohdistu mediakasvatusta. Sen sijaan lapsi, joka saa keskustella ja pohtia eri median muotoja turvallisessa ympäristössä, kehittyy itsenäiseksi ja osaavaksi median käyttäjäksi. (Kupiainen & Sintonen 2009, 31.)

Salomaan (2016, 144–145) mukaan kontekstiosaaminen on yksi keskeisimmistä syistä toteuttaa varhaiskasvatuksen mediakasvatusta. Myös YK:n yleissopimus lasten oikeuksista määrittelee mediakasvatuksen kiinteäksi osaksi varhaiskasvatusta. Artiklat 13 ja 17 velvoittavat sallimaan lapselle oikeuden itseilmaisuuksiin ja tiedon levittämiseen itse valitsemallaan tavalla (Salomaa 2016, 146). Salomaa toteaa lapsen jättämisen ilman mediakasvatusta nykypäivän teknologisesti virittäytyneessä maailmassa olevan vastuutonta (Salomaa 2016, 147). Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista tehtiin vuonna 2002. Tässä linjauksessa haluttiin yhtenäinen näkemys varhaiskasvatuksen laadusta, perheiden kanssa tehtävästä työstä sekä eri toimijoiden, kuten neuvolan, päiväkodin, esikoulun ja peruskoulun välillä tapahtuvasta yhteistyöstä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 7). Tähän linjaukseen perustuvat myös varhaiskasvatussuunnitelmat, joihin mediakasvatus pohjautuu (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018). Mediakasvatuksen kehittämistä ja turvallista oppimisympäristöä on pyritty tukemaan aivan ministeriötasolta asti. Suurin ja näkyvin askel koettiin vuonna 2007, kun Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -linjaus julkaistiin (Valtioneuvosto 2013, 5).

1.2 Toteutus ja välineet

Ensimmäiset kokemukset mediasta tulevat jo kohdussa: sikiö kuulee puhetta, musiikkia ja television ääniä. Kun lapsi on sen ikäinen, että pääsee käsittelemään viestintälaitteita, oppii hän ensin niiden tekniset ominaisuudet. Tällöin mediakasvatusta tarvitaan eniten, sillä tekninen osaaminen tulee ennen kuin lapsi osaa tulkita mediasisältöjä. Tämän vuoksi on tärkeää valvoa lapsen median käyttöä ja tukea tämän kognitiivista kypsymistä ja ajattelua keskustelemalla median sisällöistä ja pohtimalla faktan ja fiktion eroja. (Välimäki & Ojala 2008, 13.)

Mediakasvatuksen suunnitteluun tulisi lähteä lapsilähtöisesti. Lapsiryhmän yksilölliset piirteet voidaan ottaa pohjaksi mediakasvatuksen toteutussuunnitelmalle. Myös lasten vanhempien mielipiteet on hyvä ottaa huomioon mediakasvatusta suunniteltaessa. Jotkut uskonnolliset vakaumukset voivat estää tietyn tyyppisen mediakasvatuksen. Tällöin on hyvä joko etsiä vaihtoehtoja toimintaa koko ryhmälle tai yksittäiselle lapselle. Vanhemmat voivat myös tukea päiväkodissa tapahtuvaa mediakasvatusta. On tärkeää, että myös kotona lapsen median käyttö on valvottua ja rajattua. (Välimäki & Ojala 2008, 12.)

Lapset ovat eri aikakausina käsitelleet ja opetelleet mediataitoja eri tavoin, ja on tärkeää muistaa, että mediakasvatus ei ole vain sähköisen median tai älylaitteiden käyttöön liittyvän osaamisen tukemista. Sanomalehdet, televisio ja radio edustavat perinteisiä median muotoja, jotka kuuluvat myös mediakasvatuksen piiriin. Lapsi tarvitsee opetusta ja tukea kaikkien näiden formaattien käytön hallitsemisessa ikätasoon sopivalla tavalla.

Mediakasvatus voidaan karkeasti jakaa neljään osa-alueeseen. Näitä ovat taidekasvatuksellinen painotus, teknologiakasvatuksellinen näkökulma, yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma sekä suojelullinen näkökulma. (Martinkauppi, 2018, 12.)

Taidekasvatuksellisessa näkökulmassa keskiössä on lapsen kyky tuottaa mediaa esimerkiksi videon tai kuvien kautta. Näitä ovat muun muassa voimaannuttava valokuvaus, päiväkodin tapahtumien dokumentointi eri sosiaalisen median palvelutileihin sekä lasten omien näytelmien ja esitysten taltiointi videomuotoon. Myös mediakulttuurin käyttö on

osa mediakasvatusta. Kasvattaja voi ottaa mediasta hahmoja ja tarinoita mukaan leikki-tuokioihin ja tulostaa lasten lempihahmoista värityskuvia. Varhaiskasvattajan tehtävä on ottaa opetuksen välineiksi median sankarit ja tarinat. (Rusanen 2009, 51.)

Teknologiakasvatuksessa painotetaan lapsen osaamista tietotekniikan parissa. Tätä on yksinkertaistenkin laitteiden käyttö: jo television avaaminen ja oikean kanavan valitseminen on tekniikan haltuunottoa. Vanhemmat lapset opettelevat eri sovellusten ja älylaitteisiin ladattavien pelien käyttöä. Kouluiässä lapset tutustuvat jo koodaamisen alkeisiin. Teknologia etenee nopeasti ja vaatii varhaiskasvattajan yleistä mediankäytön aktiivisuutta tai aktiivisuutta koulutuksissa pysyäkseen ajan hermolla. Toisinaan teknologian nopea kehitys voi aiheuttaa varhaiskasvattajien keskuudessa riittämättömyyden tunteita. (Salomaa 2016, 139.)

Yhteiskunta- ja kulttuurikriittisessä näkökulmassa lasta kannustetaan pohtimaan päivän puheenaiheita ja miettimään mediassa näkyvien asioiden ja tapahtumien taustoja. Lapset tulevat päiväkotiiin yhä enemmän media-aiheisissa vaatteissa ja tuovat mediasta teemoja leikkeihinsä. Tätä kutsutaan medioituneeksi kulttuuriksi, ja sitä voidaan hyödyntää myös opetuksessa. (Salomaa 2016, 140.) Mediaa voi käyttää apuna myös tunnekasvatuksessa, kun yhdessä lasten kanssa pohditaan esimerkiksi televisiossa tai lehdessä näkyvien ihmisten kasvokuvia ja sitä, mitä ne meille kertovat. Myös tarinoiden henkilöiden tunteita voidaan pohtia yhdessä lasten kanssa. (Martinkauppi, 2018, 14.)

Suojelullinen näkökulma on lasten ikätasoon kuuluvan medianäkyvyyden ja lukutaidon varmistamista. Lapsi pystyy sadussa kuvittelemaan tarinat juuri niin pelottavaksi kuin hän uskaltaa. Television katsominen ei jätä pelottavia asioita mielikuvituksen varaan, vaan pelottavat tapahtumat tulevat suoraan katsojan silmille. Kaikki media ei sovi lapsen silmille, vaan se voi vaarantaa hänen fyysistä ja psyykkistä kehitystään. Lapsen ymmärrys ei riitä käsittelemään kaikkea mediassa näkyvää, ja aikuisten tehtävänä on taata lapselle turvallinen ympäristö, jossa tämä voi tutustua median eri muotoihin mediataitoja edistävällä tavalla. (Martinkauppi, 2018, 11.)

Ihanteellista on, jos mediakasvatusta voidaan yhdistää lapsen jo hallitsemiin osa-alueisiin. Lasten leikeissä esiintyy usein lapsille median välityksellä tutuksi tulleet sarjat, hahmot ja tapahtumat. Joskus tiettyjen pinnalle nousseiden hahmojen kohdalla voidaan puhua jopa fanikulttuurista (Mulari 2016, 33). Kupiainen ja Sintonen (2009, 29) painottavat, että medialukutaitoa ei voi kehittää ilman mediaa. Lasta ja mediaa ei olekaan suotavaa

pitää tyystin erillään, sillä lasten arkisissa puuhissa media on mukana tavalla tai toisella. Se, missä ja millä lapset leikkivät, käyvät vapaa-ajallaan tai millaisia leluja he haluavat ostaa itselleen, on pitkälti median vaikutuksesta johtuvaa tai ainakin osa sitä. Kulttuurikasvatus on hyvin vahvasti sidoksissa mediakasvatukseen. (Kupiainen & Sintonen 2009, 29). Myös kansainvälisyyskasvatus on osa mediakasvatusta, tuleehan kaikki tieto maailmalta meille tavalla tai toisella median kautta (Aalto-Setälä ym. 2007, 49). Lasten tulevaisuus on yhä globaalimpi, ja on hyvä vahvistaa lapsen taitoja toimia monikulttuurisessa ympäristössä jo varhain. Koulu- ja työelämässä tullaan tarvitsemaan kielitaitoa, ja sen kehittämiseen voi käyttää tarjolla olevaa teknologiaa lapsen oman mielenkiinnon mukaan (Aalto-Setälä ym. 2007, 53).

1.3 Yhteistyö perheiden kanssa

Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan, että perheiden arjessa tarvitaan monilukutaidon lisäksi tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitys mediakasvatuksessa kasvaa. (Vasu 2019.) Monella päiväkodilla on so-mekanava, esimerkiksi Instagram- tai Facebook-tili, jonka kautta vanhemmat saavat reaaliaikaista tietoa lasten tekemisistä ja päiväkotiarjesta. Tämä saattaa luoda vanhemmille tunteen lapsen päivään osallistumisesta ja antaa konkreettista pohjaa, josta keskustella lapsen kanssa kotimatalla päiväkodista lähdettäessä. (Salomaa 2016, 147.) Valtioneuvoksen mediakasvatusta koskevassa julkaisussa ohjeistetaan, ettei mediakasvatukseen tarvita erityisiä välineitä. Julkaisussa kerrotaan, että kameralla, tietokoneella, tulostimella ja lasten mielenkiinnon seuraamisella päästään mediakasvatuksessa hyvään alkuun. (Valtioneuvos 2013, 43) Keskeistä on ymmärtää, että mediakasvatus on tärkeä ja huomionarvoinen osa toiminnan suunnittelua ja toteutusta, ja sen tulisi olla lasten mielenkiinnon kohteista lähtevää yhteistä toimintaa. Sen sijaan, että tarvittaisiin erityisiä välineitä, tarvitaan paljon rohkeutta, intoa ja heittäytymistä. Mediakasvatus tulisi nähdä lapsen ajattelun ja toiminnan kehittymistä tukevana positiivisena mahdollisuutena. Tärkeä tavoite on myös kriittinen medialukutaito. Lisäksi olennainen osa mediakasvatusta on vanhempien tukeminen ja ohjaaminen lapsen ikätasolle sopivien mediavälineiden käytössä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2013, 42.)

1.4 Eri ikäryhmät

Mediakasvatusta suunnitellessa on syytä ottaa huomioon lapsiryhmän ikäjakauma. Pienten lasten mediakasvatuksessa sisältöjä ja menetelmiä opitaan sekä käsitellään ennen kaikkea leikin kautta. Yksi keskeisimmistä välineistä mediakasvatuksessa erityisesti pienten lasten kohdalla ovat kirjat. Lukeminen ja tarinoiden elävöittäminen esimerkiksi draaman keinoin tekee kirjojen maailmasta kiehtovan ja moniulotteisen haastajan esimerkiksi televisiolle tai pelikonsolille. Lasten mediakasvatuksella voidaan vaikuttaa siihen, miten mielenkiintoiseksi lapset mieltävät mediasisällöt. Kirjojen lukeminen ruokkii lasten ajattelua ja mielikuvitusta sekä kehittää kielellistä toimintaa. Musiikin avulla pienten lasten mediakasvatuksessa voidaan harjoitella esimerkiksi itseilmaisua ja esiintymistä. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013, 42.)

Noin kaksivuotiaita lapsia kiinnostavat musiikki, tanssi ja kuvat. Näitä kiinnostuksen kohteita voidaan käyttää laajalti niin mediakasvatuksessa kuin esimerkiksi tunnetaitojen opettelussa. Ikävä äitiä ja isää kohtaan voi helpottaa, kun omasta lokerosta löytyy kuva tutuista kasvoista. Päiväjärjestykseen tai ryhmän sääntöihin liitetyt valokuvat auttavat puolestaan jäsentämään asioita ja tapahtumia. (Irisvik & Utriainen 2017, 104.) Mediavälineiden käyttö alle 3-vuotiaiden ryhmässä voi olla myös välillistä: lapset tekevät ja aikuisen dokumentoi esimerkiksi kameran, videokameran tai tietokoneen avulla. Kun lapsen kielellinen toiminta on vasta kehittymässä, valokuvilla ja videoilla voidaan välittää viestiä päivän puuhista vanhemmille. Vähän vanhemmat, 3–4 vuotiaat, ovat taidoiltaan kehittyneempiä. Heidän motoriset taitonsa ovat edistyneemmät ja tätä tulisi hyödyntää mediakasvatuksessa. Ikäryhmää kiinnostavat helpot ja selkeät sovellukset, joista lapsi saa myös viihdykettä (Irisvik & Utriainen 2017, 105). Valokuvaaminen, videointi ja nauhoittaminen kiinnostaa usein 3–5-vuotiaita, ja tärkeää olisi luoda lapsille mahdollisuuksia tuottaa itse mediasisältöjä. 3–5-vuotiaiden mediatietoisuus näkyy myös leluissa ja vaa-detuksessa. Jotta varhaiskasvattaja voi käsitellä lapsiryhmän mielenkiinnon kautta esiin nousevia aiheita, olisi varhaiskasvattajan hyvä tuntee ainakin jonkin verran esimerkiksi lastenohjelmista tuttuja hahmoja. Näitä hahmoja voi käyttää innostamaan lapsia esimerkiksi värityskuvissa, metsäretkillä tai vaikkapa musiikkituokioissa. Mediakasvatuksen välineitä ja menetelmiä voidaan hyödyntää laajasti eri varhaiskasvatuksen sisältöalueissa. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013, 42.)

Myös vanhempien tulisi tukea kotona lapsen mediakasvatusta arjessa. Pienellä lapsella ei vielä ole osaamista ja tietoutta vaatia tietynlaisia pelejä tai sovelluksia, mikä on vanhempien ja muiden kasvattajien etu (Irisvik & Utriainen 2017, 107). Mediakokemukset eivät vastaa aina lapsen ymmärryksen tasoa, ja lapset pohtivat mediassa näkemäänsä. Keskeistä on keskusteleminen lasten kanssa esiin nousevista aiheista. Perheiden kanssa on tärkeää tehdä yhteistyötä mediakasvatuksen saralla. Tv, älylaitteet ja pelikonsolit jäävät suurimmalla osalla lapsista pääsääntöisesti ainoiksi mediavälineiksi kotona. Eroja on usein myös vanhempien ymmärryksessä siinä, mikä on lapsen ikätasolle soveltuvaa ja miten median käyttöä rajoitetaan, jos rajoitetaan lainkaan. Median käyttö on myöhemmin mutkattomampaa, mikäli lapset oppivat ikätason mukaisen kohtuullisen median käytön jo pieninä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 42.)

Viisivuotiaiden kohdalla voidaan tablettia tai muuta älylaitetta käyttää apuna heidän kirjallisen ja matemaattisen oppimisensa tukena (Irisvik & Utriainen 2017, 109). Lapsen itsetuntoa voidaan vahvistaa hyödyntämällä erilaisia mediakasvatuksen menetelmiä. Esimerkiksi voimaannuttava valokuvausta tai sadutusta hyödyntämällä lapsen itseilmaisutaito ja mielikuvitus kehittyvät. Lapsen moraalikäsitteitä, kuten käsitystä oikeasta ja väärästä, on hyvä käsitellä satujen ja tarinoiden kautta. Monissa opettavaisissa peleissä tai kirjoissa seikkailevat lasten tutut idolit ja hahmot. Tämä tekee oppimisesta mielenkiintoista ja hauskaa samalla vahvistaen lapsen mielikuvitusta ja kykyä päättellä ratkaisukeksiä kysymyksiä. Lempihahmo voi toimia hyvänä motivoijana ja tukea lapsen positiivisia oppimiskokemuksia. Aikuisen tehtävä on varmistaa, että pelit ovat ikätasolle sopivia niin vaikeutensa kuin esimerkiksi grafiikkansa puolesta. Sommers-Piirosen ja Hemilän tekemissä haastatteluissa varhaiskasvattajat ovat ilmaisseet huolen siitä, että vaikka yhteiset mediakokemukset yhdistivät lapsia leikeissä, sellaiset lapset, joilla ei ole tietoa kyseisistä median tuotteista, saattoivat jäädä ulkopuolelle. (Irisvik & Utriainen 2017, 109.)

Mediakasvatuksessa esiopetusikäisten lasten kohdalla pitkälti syvennetään samoja teemoja, joita on opittu aiemmin (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013, 42). Lapsia saattaa jo kiinnostaa, miksi ja miten mediaa tuotetaan. Tätä mielenkiintoa tulisi hyödyntää ja yhdessä aikuisen kanssa etsiä aktiivisesti tietoa eri median muotoja käyttäen. Tutkivassa oppimisessa arkiset median väylät tekevät median käytöstä myös pedagogisesti tavoitteellista toimintaa, ja tämä tukee omalta osaltaan lapsen medialukutaitoa (Mulari 2016, 137). Varhaiskasvatuksessa lapset voivat esimerkiksi tuottaa lasten uutisia ja kuvata ne älylaitteella tutustuttuaan ensin prosessiin. On myös otettava huomioon lasten rajallinen

kyky omaksua uutta tietoa. Mediakasvatuksen, kuten minkä tahansa muunkin opetuksen, tulisi tapahtua pienissä erissä (Kupiainen, Sintonen 2009, 30). Esikouluikäiset voivat tuottaa jo monipuolisesti itse mediaa, esimerkiksi oman ryhmän lehteä, elokuvaa, nauhoituksia ja esityksiä. Uutisten ajankohtaiset aiheet kiinnostavat lapsia, ja esiopetuksessa voidaankin hyödyntää tätä harjoittelemalla faktan ja fiktion erottamista tutkimalla mainoksia ja uutisia. Pikkuhiljaa mediakriittisen ajattelun alkeet hahmottuvat ja kriittinen medialukutaito voi alkaa kehittyä.

Kaikissa päiväkotiryhmissä korostuu kodin tukeminen mediakasvatustehtävässä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 42.)

1.5 Hyödyt ja haasteet

Mediakasvatuksen oleellisin haaste on mediakasvattajien osaamistarpeiden jatkuva muutos ja kehitys (Valtioneuvosto 2019, 26). Vaikka pelit ja sovellukset olisivatkin yksinkertaisia, vaatisi niiden käytön opetteleminen ja opettamisen suunnittelu aikaa, jota päiväkodin arjessa ei tunnu olevan (Mulari 2016, 109). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) vaaditaan varhaiskasvatukseen lisää mediakasvatuksellista sisältöä. Tätä ei ole kuitenkaan huomioitu ajallisesti tai rahallisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2013 kunnille teettämän kyselyn mukaan vain harvassa kunnassa on mediakasvatuksen edistämiseen nimettyä henkilöä (Valtioneuvosto 2013, 7). Näin ollen vaatimukset kasvavat, mutta henkilökunnalle ei välttämättä tarjota sopivia koulutuksia tai tukea mediakasvatukseen. (Mulari 2016, 139.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimuksen mukaan noin joka toisessa kunnassa oli järjestetty jonkinlaista mahdollisuutta lisäkouluttautua mediakasvatuksen osalta. Oikeanlaisessa ympäristössä ja riittävällä koulutuksella voisi mediakasvatus tapahtua luontevasti. Mediakasvatukseen ei tarvita uusinta teknologiaa tai robottileluja, vaan se voi tapahtua myös perinteisillä välineillä leikkien ja opetuksen kautta. Teknologia on kuitenkin olennainen osa nykylasten arkea, ja sen käyttö voi tuoda uusia pedagogisia mahdollisuuksia. Opettaja voi myös opettaa lapsia käyttämään laitteita oikein ja turvallisesti. Opettajan

tulee pysyä nykyteknologian tahdissa opettaen ajankohtaisesti ja lapsilähtöisesti media-lukutaitoa lapsille sopivin menetelmin. Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisten tavoitteiden saavuttaminen jää vajaaksi ilman medialukutaidon ja mediakulttuurin mukaantottoa. (Pekkala ym. 2016, 159.)

Tärkeä osa varhaiskasvatuksen mediaopetusta on tavoitteellisuus ja vuorovaikutuksellisuus. Mediakasvatuksen ei tulisi olla yksipuolista, vaan sen tulisi ulottua jokaisen kasvatuksen osa-alueeseen liikuntaa, taidetta ja kulttuuria myöten. (Pekkala, Salomaa & Spišák 2016, 159.) Monelle varhaiskasvattajalle media ja mediakasvatus ovat uusia alueita ja joillekin myös pelottavia niiden tuntemattomuuden vuoksi. Varhaiskasvatuksen kentällä tarvitaan pedagogisia keskusteluja mediakasvatuksesta stigmojen ja pelkojen poistamiseksi. (Sintonen, Ohls, Kumpulainen, Lipponen, 2015, 16.) Parhaimmillaan mediakasvatus voi mahdollistaa lapselle mahdollisuuden itseilmaisuuksiin ja luovaan, aktiiviseen toimintaan. Lapsi tulisi ottaa mukaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin: näin lisättäisiin lapsen osallisuutta ja lapsi tulisi kuulluksi. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.) Vielä vuonna 2016 mediakasvatus varhaiskasvatuksessa oli alkutaipaleilla. Tämä näkyi muun muassa sillä, että vaikka viestintäteknologia mainitaan 2016 varhaiskasvatuksen suunnitelmassa, ei konkreettisia keinoja sen toteutuksesta kuitenkaan esitetty. (Plowman, 2016.)

Päiväkodin henkilökunnan asenteen mediakasvatusta kohtaan ei tulisi vaikuttaa siihen, toteutetaanko mediakasvatusta vai ei. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat päiväkodin henkilökuntaa toteuttamaan perusteiden mukaista pedagogiikkaa ja mediakasvatusopetusta. Kuitenkin tulisi muistaa, että palveluntuottajalla on myös velvollisuus kouluttaa henkilökuntaa mediakasvatuksen nykyhetkeen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan, että mediakasvatusta tulee toteuttaa käyttämällä mediaa, tutkimalla mediaa sekä tuottamalla mediaa. Mediakasvatuksen tulee olla käytännönläheistä toimintaa, joka tukee lapsen omaa oppimista, sekä median käyttöä. Tällainen mediakasvatus on laadukasta lapsilähtöistä arjen mediakasvatusta. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

1.6 Mediakasvatus oppimisen eri osa-alueilla

Kaikki päiväkodissa tapahtuva toiminta on pedagogisesti perusteltua ja suunniteltua. Varhaiskasvatuksessa vahvoina ohjenuorina toimivat viisi oppimisen osa-aluetta, ne löytyvät kirjattuna valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 36). Kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni, sekä kasvan, liikun ja kehityn, löytyvät varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehyksen sisältä. Nämä kaikki ovat yhdisteltävissä mediakasvatukseen ja toimintaa voidaan suunnitella tukemalla lasten kykyä olla aktiivisesti osallisena yhteisössä (Pyykkönen 2019, 8). Kaikki yllämainittu on kirjattuna niin valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kuin Helsingin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Kielten rikas maailma on osa-alueena laaja ja monipuolinen. Sen tavoitteena on tukea lapsen vuorovaikutustaitoja, kielen ymmärrystä, puheen tuottamista, tunnetietoisuuden kielen käytön vahvistumista, kielellisen muistin ja sanavaraston laajentamista ja tietoisuutta kielen rakenteellisen ja merkityksen tärkeydestä. Ilmaisun monet muodot tukee lapsen musiikillista ja kuvataiteellisia taitoja. Oppimisen tulisi tapahtua leikin kautta, jossa lapsen kielelliseen ja keholliseen, sekä ilmaisuun ja viestintään tarjotaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisia tapoja (Opintopolku 2020.) Minä ja meidän yhteisömme Helsingissä pitää sisällään muun muassa eettisen ajattelun, katsomus kasvatuksen, lähiyhteisön historiaan, nykyaikaan ja tulevaisuuteen tutustumisen, sekä mediakasvatuksen erillisenä mainintana. Tutkin ja toimin ympäristössäni osuuden tarkoitus on vahvistaa lapsen matemaattista ajattelua, ympäristö kasvatusta ja mediakasvatukseen vahvasti linkittyvää teknologia kasvatusta. Kasvan liikun ja kehityn tukee lapsen liikkumista, ruokakasvatusta, sekä terveyttä ja turvallisuutta (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 28.)

Vaikka mediakasvatus on erikseen mainittu Minä ja meidän yhteisömme-osuudessa, se ei sulje pois kasvattajan mahdollisuutta toteuttaa mediakasvatusta muillakin viitekehykseen kuuluvilla osa-alueilla. Näin tapahtuu esimerkiksi laulujen ja lorujen kautta (Pyykkönen 2019, 8). Oppimisen eri osa-alueet nivoutuvat yhdeksi kokonaisuudeksi, eivätkä ole toisistaan absoluuttisen irrallisia osia. Niitä tulisi yhdistää ja muotoilla lapsilähtöisesti (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 28). Lasten mielenkiinnonkohteet ja vahvuudet tulisivat olla aina lähtökohtana pedagogiselle toiminnalle. Mediakasvatusta toteuttaneissa työpajoissa on havaittu lasten tavoitteiden ja oppimisympäristöjen olleen hyvin osallistavia ja konkreettisia (Myllyntaus 2018, 8).

2 Opinnäytetyön toteutus

2.1 Opinnäytetyön prosessi

Valitsimme aiheeksemme mediakasvatuksen keväällä 2019. Syynä oli kaikkien ryhmän jäsenten mielenkiinto aihetta kohtaan. Tutkimussuunnitelmamme valmistui toukokuussa 2019. Aluksi tarkoitus oli toteuttaa kvantitatiivinen tutkimus, mutta määrän sijaan halusimme syvempää tietoa yksittäisten kasvattajien kokemuksista mediakasvatuksesta. Aluksi sovimme, että haastattelemmme varhaiskasvatuksen opettajia, mutta saimme niin vähän vastauksia, että laajensimme haastattelut myös lähihoitajiin.

Yhteistyökumppaniksemme saimme marraskuussa 2020 kaksi päiväkotia Pilkkeen yksiköä. Pilke päiväkodit oy:lla on 141 päiväkotia ympäri maata, joissa on yhteensä noin 10 000 lasta ja yli 1500 varhaiskasvatuksen ammattilaista. Päiväkodit, joissa me teemme tutkimusta, ovat musiikki- ja taidepainotteisia. Painotukset näkyvät yrityksen mukaan sekä koko talon toiminnassa että heidän varhaiskasvatussuunnitelmassaan. Päiväkodin henkilöstö saa painotukseen liittyviä koulutuksia. Painotuksilla pyritään tukemaan lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita: tarkoituksena on lapsen luontaisen uteliaisuuden ja kiinnostuksen herättäminen oppimiseen sekä elämyksiin. Päiväkodeissa vaalitaan turvallista ja kiireetöntä ympäristöä, jossa leikille on aina tilaa. Pilkkeen arvoina ovat turvallisuus, myönteisyys, suvaitsevaisuus, osallisuus ja innovatiivisuus. (Pilke päiväkodit oy.)

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimus määrittyy laadulliseksi tutkimuksessa käytettyjen aineistojen mukaan. Kun tietoa hankitaan kokonaisvaltaisesti ja aineisto kootaan todellisissa olosuhteissa, on tutkimus laadullinen. Toteutimme opinnäytetyömme kahdessa päivähoitoyksikössä, jotta saatoimme keskittyä juuri

näiden päiväkotien kokemuksiin ja tarpeisiin mediakasvatuksesta. (Eskola & Suoranta 1999, 13–15; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161–164; Salminen 2011, 6.)

Aloimme toteuttamaan haastatteluja marraskuussa 2019 täysin haastateltavien opettajien ehdoilla. Koska päiväkodin arki saattaa olla kiireistä, ehdotimme valittaviksi vaihtoehtoisiksi puhelinhaastattelua, kasvokkain haastattelua ja sähköpostien välityksellä tehtävää haastattelua. Lopuksi sovittiin kahden kasvattajan kanssa puhelinhaastattelut ja kolmen kanssa kasvokkain tehtävät haastattelut. Yksi haastateltavista sairastui maaliskuussa 2020 ja haastattelu jäi hieman keskeneräiseksi. Maaliskuussa tehtävät haastattelut piti toteuttaa puhelinhaastatteluina, sillä kasvokkain tapaaminen ei yllättävän koronapandemian vuoksi tullut kysymykseen. Haastattelun edetessä yksi haastateltavista erosi työstään, joten emme saaneetkaan häneltä haastattelua.

Haastattelu keskittyi päiväkodeissa tapahtuvaan mediakasvatukseen ja sen työvälineisiin ja tapoihin varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta. Kohderyhmämme ovat varhaiskasvattajat ja sitä kautta myös heidän lapsiryhmänsä. Kysely kohdistetaan 0–7-vuotiaisiin lapsiin sen tarkemmin lasten ikää rajaamatta. Toinen vaihtoehto olisi voinut olla kohdistaa kysely tietyn ikäisten opettajille, mutta koimme tärkeäksi saada tietoa kaikenikäisten opetuksesta.

2.2 Tutkimuskysymykset

Perehdyimme ennen tutkimuskysymysten asettamista mediakasvatuksen teoriaan perusteellisesti. Teimme haastattelulomakkeet teorian pohjalta valikoituneiden tutkimuskysymysten pohjalta. Jotta voimme tulkita vastauksia, täytyi ensin saada selville, mitä varhaiskasvattajat ajattelivat mediakasvatuksen olevan. Kartoitimme tätä kysymällä ensimmäisenä mitä mediakasvatus mielestäsi on ja mitä kaikkea siihen sisältyy. Jos haastateltaja ei ymmärtänyt tätä kysymystä, käytimme tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluun sisältyi kysymyksiä mediakasvatuksen eri osa-alueista ja kysyimme mitä kasvattaja jokaisella osa-alueella tekee. Osa-alueita olivat ympäristökasvatus, liikuntakasvatus, taidekasvatus, musiikkikasvatus, ruokakasvatus, kehontuntemus, kulttuurikasvatus ja kielen opetus. Osa-alueiden luettelolla yritimme saada konkreettisia vastauksia, miten mediakasvatusta sovelletaan eri ympäristöissä. Nämä kysymykset myös toivat vastauksia siitä, miten mediakasvatusta toteutettiin teknologian ulkopuolella. Tahdoimme kartoittaa, ovatko varhaiskasvattajat nähneet mediakasvatuksen hyötyjä, joten päätimme haastattelun keskusteluun mediakasvatuksen hyödyistä. Tässä vaiheessa haastattelua mediakasvatus oli haastateltavien mielessä selkeämpänä kokonaisuutena, joten toivoimme

heidän pystyvän vastaamaan selkeästi mediakasvatuksen hyödyistä. Kysyimme myös haitoista nähdäksemme, oliko vastaajilla positiivinen vai negatiivinen näkemys mediakasvatuksesta.

Lopullisiksi kysymyksiksi muodostuivat: Miten mediakasvatus mielletään varhaiskasvatuksessa? Miten mediakasvatusta toteutetaan ja mitä välineitä käytetään? Miten mediakasvatusta sovelletaan päiväkodin arkeen? Mitä hyötyä kasvattajat kokevat mediakasvatuksella olevan? Lähetimme kysymykset varhaiskasvattajille ennen haastattelua, jotta haastateltavat ehtivät perehtyä aiheeseen.

2.3 Luotettavuus ja eettisyys

Yhteistyökumppaneiden arvostaminen oli osa työskentelyprosessia. Kylmän ja Juvakan (2012) mukaan tutkimukseen osallistuvien tulisi olla tietoisia tutkimuksen tarkoituksesta, kestosta, menettelytavoista ja siitä, mihin tietoa tullaan käyttämään. Toimme ilmi haastateltaville, että he voivat lopettaa osallistumisensa tutkimukseen milloin vain. (Kylmä & Juvakka 2012, 149.) Pyrimme haastattelua tehdessämme siihen, etteivät kysymykset olleet liian johdattelevia. Huomioimme myös kyselyä tehdessämme vastaajien tunnistamattomuuden. Vaikka annamme vastaajien lukea läpi vastauksensa ja annamme mahdollisuuden niiden täydentämiseen, pyrimme tuomaan esille tulokset todenmukaisina ja luotettavina. Yksi sosiaalialan tärkeistä eettisistä piirteistä on oikeudenmukaisuus, ja se toteutuu siinä, että tärkeät tutkimuksen tulokset raportoidaan (Kylmä & Juvakka 2012, 154). Myös Mediakasvatusseuran mediakasvattajan eettiset periaatteet (2015) on huomioitu työssämme. Mediakasvatusseuran eettiset ohjeet ohjeistavat varhaiskasvattajia tunnistamaan median käyttöön liittyviä haasteita ja kuvaamaan niitä ymmärrettävästi ottaen huomioon lasten elämänpiirin.

Varmistimme työmme eettisyyden hankkimalla luvat ensin Pilkkeen päiväkodin johdolta ja sen jälkeen päiväkotien johtajilta. Haastatteluihin osallistuneiden varhaiskasvattajien nimiä ei tuoda esille, vaan he vastaavat haastatteluihin anonymisti. Vastauksia käytettiin ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja analysoinnin jälkeen muistiinpanot tuhoettiin. Tähän työhön on käytetty vain luotettavia lähteitä, ja pyrimme valitsemaan enimmäkseen tuoreita lähteitä mutta olemme ottaneet mukaan myös vanhempaa näkökulmaa - emme kuitenkaan ilman kriittistä tarkastelua. Teoriapohjaa laatiessamme otimme huomioon lähteiden luotettavuuden sekä ajankohtaisuuden. Suurin osa lähteistämme on

maksimissaan kuusi vuotta vanhoja. Olemme käyttäneet sekä sähköisiä että painettuja lähteitä.

3 Haastattelu ja tulokset

3.1 Haastattelut

Erilaisia haastattelun muotoja on useita ja niitä käytetään erilaisissa konteksteissa monimuotoisilla menetelmillä. Haastattelijan päämäärä on tutkia haastateltavan antamien vastausten sisältöä (Hannila & Kyngäs 2008, 5). Haastattelutyypeistä yleisimpiä ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja strukturoimaton haastattelu. (Hirsjärvi ym. 2013, 208-209).

Valitsimme teemahaastattelun, sillä koimme sen aiheemme kannalta hedelmällisimmäksi. Teemahaastattelu on hyvä valinta silloin, kun tutkittavasta aiheesta tiedetään toistaiseksi melko vähän. Vastauksia ei voida ennustaa etukäteen, sillä ne perustuvat täysin vastaajien subjektiivisiin kokemuksiin (Hannila & Kyngäs 2008, 1).

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Siinä tietty teema on valittuna etukäteen, mutta näkökantaa ei valmiiksi manipuloitu. Tämä mahdollistetaan avoimilla kysymyksillä, joihin haastateltava voi vastata omin sanoin. Vastausten kautta voidaan tutkia haastatellun yksilön ajatuksia, tuntemuksia ja kokemuksia, kuin myös sanatonta kokemustietoa (Hannila & Kyngäs 2008, 3). Päättävöitteena on pyrkimys melko vapaamuotoiseen dialogiin haastateltavien kanssa, asetettujen teemojen rytmittäessä keskustelua (Eskola 2007, 32–33; Hirsjärvi & Hurme 2004, 47–48; Hirsjärvi ym. 2013, 208.)

Teemahaastattelu tuki tavoitettamme tuottaa kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään arjen, tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen opettajan, todellisuuden kuvaamiseen. Tutkimuksen lähtökohtana on avartaa näkemystä ja mahdollisesti tuottaa uusia näkökantoja, ei vain todistaa ennalta sovittuja faktoja toden pitäviksi (Hirsjärvi ym. 2013, 160–161).

Haastattelimme kolmea päiväkodin varhaiskasvattajaa puhelinhaastattelussa sekä saimme yhdeltä varhaiskasvatuksen opettajalta vastaukset sähköisen vastauslomakkeen kautta. Emme valitettavasti tavoittaneet kyselyyn vastannutta opettajaa puhelinhaastatteluun, jossa olisimme toivoneet saavamme tarkentavia vastauksia.

Haastattelussa selvitimme varhaiskasvattajien kokemuksia mediakasvatuksen tärkeydestä ja näkyvyydestä omassa työssään. Kysymykset olivat teeman, mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, mukaisesti valittuja. Pyrimme pitämään kysymykset aihepiireittäin yksinkertaisina mutta myös kattavina ja monipuolisina. Haastattelu mahdollisti suuremman tietomäärän keräämisen, sillä pystyimme esittämään jatkokysymyksiä varhaiskasvattajien vastauksiin. Kysymykset oli laadittu ei vain mielenkiinnon vaan yleishyödyllisen tiedon keräämiseksi. Aihepiirit ja kysymykset on rajattu muotoon, joka vastaisi mahdollisimman täsmällisesti tutkimuskysymyksiin.

Aloitimme haastattelun avoimilla kysymyksillä siitä, millaisena kasvattaja kokee mediakasvatuksen. Haastattelun edetessä kysyimme varhaiskasvattajilta keinoista ja laitteista, joita he työssään varhaiskasvattajina käyttävät. Haastattelussa tarkennettiin eri mediakasvatuksen välineitä laajemman kuvan saamiseksi. Osa varhaiskasvattajista mieltää mediakasvatuksen teknologiakasvatukseksi, joten haastattelussa kysytään erikseen mediakasvatuksen muista osa-alueista. Luetellessamme eri osa-alueita saimme eniten teknologian ulkopuolisia vastauksia. Lähes kaikki vastaajat sanoivat silti kameran ja kuvaamisen jokaiseen kasvatukseen osa-alueeseen. Kasvattajat kuvasivat esimerkiksi pihaleikit ja leipomispuuhat. Varhaiskasvattajat saivat avoimissa kysymyksissä myös antaa palautetta muun muassa opetuskeinojen toimivuudesta ja toimimattomuudesta. Tavoitteena oli saada näkemys mediakasvatuksesta sen toteuttajan näkökulmasta. Tästä syystä sisällytimme sähköiseen kyselyyn myös mahdollisuuden kertoa omin sanoin aihepiirin subjektiivisista käyttökokemuksista. Jokainen haastattelemamme varhaiskasvattaja kysyi, mitä mediakulttuurilla tarkoitetaan, mutta halusimme nimenomaisesti heidän näkemyksiään asiasta, joten pyysimme heitä avaamaan asiaa oman käsityksensä mukaan niin, että emme haastattelijana johdattele vastauksia.

Ensimmäisenä sähköiseen kyselyyn vastasi varhaiskasvatuksen opettaja. Hän kertoi kokevansa mediakasvatuksen hyödylliseksi osaksi päiväkotinsa arkea, mutta työvälineet hän kertoi saaneensa enimmäkseen ensimmäisestä harjoittelustaan. Haastattelussa hän mainitsee kokevansa mediakasvatuksessa eniten hyödyllisiksi tabletin ja puhelimen, sen jälkeen mediakulttuurin. Eri laitteita ja niiden tärkeyttä kuvaillessaan hän kertoi lasten

monesti tahtovat tabletilta lauluja ja pelejä ja videoita. Kuitenkin kun kysyttiin, suunnitellaanko toimintaa lasten kanssa hän vastasi ei. Tähän olisi ollut hienoa saada täydennystä mutta emme harmiksemme sitä saaneet. Hän kertoi, että hänen päiväkotinsa isommat lapset käyttävät mediaa ja tablettia hyvin omatoimisesti kasvattajan valvovan silmän alla. Kuitenkin hän kertoi myös pientenkin lasten ymmärtävän älylaitteiden toimintaperiaatteen ja että he käyttävät mediaa ja älypuhelinta sujuvasti. Kaiken mediakasvatustaitonsa tämä vastaaja koki saaneensa työharjoittelusta. Koulusta tai työpaikalta hän ei kokenut saaneensa mediakasvatustaitoja. Ennen hänen työpisteessään oli ollut digivastaava, jolta hän koki saaneensa paljon tukea ja apua. Hän kertoi saavansa vinkkejä koulutuksiin työnantajalta mutta että muuten tuki on vähäistä. Hän kertoi mediakasvatuksen olevan tärkeää, sillä se on kirjattu vasuun. Haasteeksi hän koki pienten lasten osallistamisen mediakasvatukseen. Tämä vastaaja ei ehtinyt vastaamaan täydennyskysymyksiin, mutta saimme silti mielenkiintoista tietoa hänen päiväkotinsa mediakasvatuksesta.

Toiseen haastatteluun vastasi hoitaja. Mediakasvatukseksi hän mielsi sosiaalisen median lisäksi lasten kanssa toimimisen erilaisilla mediavälineillä, kuten erilaisilla elektronisilla välineillä ja kirjoilla. Haastateltava korosti lasten sekä vanhempien pitävän mediakasvatuksesta. Kysyttäessä mitä välineitä mediakasvatuksessa käytetään, haastateltava mainitsi tabletin, läppärin ja puhelimen. Erikseen erilaisia mediavälineitä kysyttäessä tärkeimmiksi välineiksi nousivat tietokone, tabletti, puhelin, kirjat, lehdet ja mediakulttuuri. Haastateltava ei kokenut television käyttöä lainkaan tärkeäksi varhaiskasvatuksessa. Kysymykseen siitä, miten mediakasvatusta toteutetaan päiväkodissa, varhaiskasvattaja kertoi päiväkodin omasta Instagram-tilistä ja siitä, että lapset pääsevät valokuvaamaan. Mediakasvatuksen hyödyksi hän koki sen, että lapset oppivat uusia asioita ja sen, että asioihin voidaan palata muun muassa valokuvien keinoin. Varhaiskasvattajan mukaan mediakasvatusta on päivittäin: he esimerkiksi kuuntelevat lastenlauluja ja päiväkodin seinältä löytyy valokuvia, joiden katselusta lapset pitävät. Haastateltava kertoi käyttävänsä mediakasvatusta monipuolisesti yhdistettynä ympäristö-, liikunta-, taide-, musiikki, ruoka- ja kulttuurikasvatukseen sekä kehontuntemukseen ja kielen opetukseen. Menetelmiä kysyttäessä hän mainitsi valokuvauksen sekä vanhempien informoimisen päivän toiminnasta sen kautta. Mediaa hän kertoi käyttävänsä paljon apuna vanhempien välisessä yhteistyössä, mm. Instagramin ja päiväkodin oman sovelluksen kautta. Kasvattajat suhtautuvat mediaan hänen mukaansa myönteisesti, mutta haittapuolia kysyttäessä vastaaja koki, että osa lapsista on kotona voinut katsoa ikätasolle sopimattomia asioita netistä ja oppia esimerkiksi kiroilua. Kasvattaja on käynyt yhdessä

mediakasvatukseen liittyvässä koulutuksessa, joka koski dokumentointia. Hän kokee tarpeelliseksi koulutuksen lisäämisen mediakasvatuksen saralla. Varhaiskasvattajalla itsellään on neljä medialaitetta käytössä: tabletti, läppäri, funtable ja tabletti. Hän koki nämä riittäväksi.

Kolmanteen haastatteluun vastasi hoitaja. Hän koki mediakasvatuksen olevan lasten kanssa toimimista: esimerkiksi luonnossa valokuvaamista, opetusohjelmia ja arkisia puuhia, musiikin kuuntelua, sadun tai lorujen lukemista. Varhaiskasvattaja mieltää mediakasvatuksen positiiviseksi ja päivittäin käytettäväksi työkaluksi, joka mahdollistaa lapsilla erilaisten vaihtoehtojen toteuttamisen median kautta. Mediakasvatuksen toteuttamista kysyttäessä haastateltava mainitsi Instagramin käytön, valokuvaamisen, sähköpostit ja kuvien printtaamisen. Avoimeen kysymykseen siitä, mitä mediakasvatuksen välineitä käytetään, kasvattaja vastasi tabletin, puhelimen ja läppärin. Kuitenkin välineitä tuli paljon lisää kysyttäessä erikseen, esimerkiksi kirjat olivat edellä mainittujen lisäksi tärkeimpiä välineitä. Haastateltava ei kokenut radiota ja televisiota mediakasvatuksessa lainkaan tärkeäksi ja lehdet vain vähän tärkeäksi. Mediakasvatuksen hyötynä kasvattaja koki sen tärkeyden nykypäivänä korostuneen, sillä muuten joutuisi ”ulkopuolelle”. Haastateltava ei ollut käynyt mediakasvatusta koskevissa koulutuksissa, eikä kokenut sitä tarpeelliseksi, ”ellei tulisi jotain uutta sovellusta mihin tarvisi ohjeistusta”. Mediakasvatuksen sisällyttämisen työhönsä hän koki tärkeäksi ja mainitsi mm. tärkeitä nettisivuja, joita ilman ei pärjäisi, ja kertoi saavansa askarteluvinkkejä netistä.

Neljäs haastateltava on varhaiskasvatuksen opettaja. Hän koki mediakasvatuksen systemaattisena toimintana ja työkaluna, joka auttaa lasten kasvatuksessa. Kysyttäessä miten kasvattaja mieltää mediakasvatuksen, hän vastasi kokevansa sen tärkeänä tulevaisuuden kannalta ja mainitsi pyrkivänsä kerran viikossa keskittymään mediakasvatukseen erilaisia elektronisia välineitä hyödyntäen. Kasvattaja kertoi mediakasvatuksessa puhuvansa lasten kanssa myös siitä, mitä on ollut ennen heidän isovanhempien lapsuudessa, mitä on nyt ja ehkä mahdollisesti mitä voisi olla tulevaisuudessa. Avoimeen kysymykseen siitä, mitä mediakasvatuksen välineitä käytetään, hän vastasi puhelimen, tabletin ja läppärin, vaikkakin enemmän välineitä ilmeni erikseen näistä kysyttäessä. Eriksien kysyttäessä kirjat, kamera, puhelin ja läppäri olivat tärkeimmät välineet mediakasvatuksessa. Vähiten arvoa saivat tv, radio ja robotiikka. Hän kertoi olleensa yhdessä mediakasvatukseen liittyvässä koulutuksessa mukana, mutta koki, että koulutuksen tarve on suurempi kuin mitä tarjonta on ja se olisi tarpeellista oman työn kehittämisen kannalta.

3.2 Aineiston analysointi

Aloitimme haastattelujen purkamisen tutustumalla huolellisesti saatuihin vastauksiin. Tarkoitus on analysoinnin perusteella saada vastausta opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin siitä, miten mediakasvatus mielletään, mitä hyötyä mediakasvatuksella on, miten mediakasvatusta toteutetaan ja mitä välineitä käytetään. Huomasimme haastatteluja läpikäydessämme, että kaksi eri tutkimuskysymystä (miten mediakasvatusta toteutetaan ja miten sitä sovelletaan päiväkodin arkeen) nivoutuivat vastauksissa yhdeksi.

Laadullisen tutkimuksen luonteenomaisesti kysymyksemme tarkentuivat aineiston analyysin aikana (Kylmä & Juvakka 2012, 112–113). Aluksi jaoimme jokaisen kysymyksen vastaukset useisiin tutkimuskysymysten mukaisiin teemoihin. Vastaajat teemoitettiin värikoodein, mikä helpotti aineiston käsittelyä. Peilasimme tuloksia tutkimuskysymyksiin ja tiivistimme vastauksia. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan tuomme aineistossa ilmi, että mediakasvatukseen ei tarvita välttämättä välineitä. Tutkimustuloksissamme kuitenkin varhaiskasvattajat nostivat medialaitteet mediakasvatuksensa keskiöön. Ilman tarkempaa tietoa on helppoa mieltää mediakasvatus laitteista riippuvaiseksi. Tarkoituksemme oli kuitenkin painottaa, ettei mediakasvatukseen aina tarvita välineitä. Positiivisena koimme sen, että vastaajista useimmat näkivät mediakasvatuksen voimavarana ja ovat ottaneet sen jokapäiväiseksi osaksi pedagogista kasvatustaan. Instagram ja Facebook koettiin myös tärkeiksi osiksi päiväkodin arkea. Tulosten perusteella näyttää siltä, että haastattelemlamme kasvattajilla on positiivinen suhde mediaan ja mediakasvatukseen.

Haastatteluiden tuloksista käy ilmi, että mediakasvatus mielletään myönteiseksi ja tärkeäksi mutta että aika ja resurssit koetaan haasteeksi. Avasimme haastattelun kysymällä mitä mediakasvatus on. Kukaan ei tässä vaiheessa keskittynyt vain teknologisiin välineisiin. Esiin nostettiin kirjat, lorut, musiikki, kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö, tabletti, tietokone, funtable ja valokuvaaminen. Eräs vastaajista kutsui sitä henkilökohtaiseksi työkalukseen. Hän painotti sen olevan systemaattista toimintaa. Yksi vastaajista luetteli tähän eri kasvatuksen osa-alueita, joissa hän mediakasvatusta käyttää. Yksi vastaajista sanoi mediakasvatuksen olevan sitä, kun lapsi otetaan mukaan toimintaan. Hän jatkoi kertomalla esimerkkinä lapsen saavan valokuvata toimintaa. Osa kasvattajista koki sen

olevan jokapäiväistä arkea, mutta yksi mielsi mediakasvatuksen erilliseksi tietyksi viikoittaiseksi toiminnaksi, jossa mainitsi elektronisten laitteiden käytön.

Aloitimme haastattelun toisen osion avoimella kysymyksellä mitä välineitä käytetään. Seuraavaksi luettelimme haastateltaville eri välineitä ja kysyimme, käytetäänkö niitä, miten hyödyllisiksi ne koetaan ja miten usein niitä käytetään. Ensimmäisessä osiossa mainittiin vain teknologisia välineitä, kun tarkensimme kysymyksiä myöhemmin luettelolla, saimme paljon kattavammat vastaukset. Varhaiskasvattajien haastatteluissa mediakasvatus korostuu laitekeskeisenä ja mediavälineet koetaan tärkeäksi. Avoimeen kysymyseen lueteltiin instagram, josta myös vanhemmat voivat katsella kuvia, tabletti, läppäri, puhelin, sähköposti ja printteri. Jokaisessa haastatteluissa nostettiin useamman kerran esille muun muassa musiikin kuuntelu, opetuspelit, ohjelmien katselu ja erityisesti valokuvaaminen ja valokuvien myöhempi katselu ja lähetys vanhemmille, kun taas esim. kirjoista ja lehdistä tuli selkeästi vähemmän puhetta haastattelun aikana. Kysyttäessä kirjojen käytöstä, satujen merkitystä kuitenkin sanoitettiin yhdeksi tärkeimmäksi. Lähes jokaisessa haastattelussa koettiin, että työyhteisössä mediakasvatusta tehdään yhdessä ja työyhteisön sisällä opitaan keskenään toisilta erilaisia mediakasvatuksen keinoja.

Osa haastateltavista koki, että myös koulutusta ja välineitä tarvittaisiin lisää. Tarkemmissa kysymyksissä varhaiskasvattajat ottivat esille tärkeänä osa-alueena Facebookin. Mediakasvatus näkyi osana jokaisen päiväkodin toimintaa, mutta eroja oli siinä, kuinka suurena

Välineistä eniten keskustelua herätti sosiaalinen media. Päiväkodin Facebook tai instagram oli käytössä vastaajista jokaisella. Yksi vastaajista kertoi, että heidän ryhmässään vanhemmat kertovat instagramissa lapsen poissaoloista. Instagramia painotettiin useissa haastatteluissa. Siellä tehtiin projekteja ja sinne päivitetään ahkerasti erilaisesta toiminnasta. Myös vanhemmille laitettiin sitä kautta viestejä. Eräs vastaajista sanoi kuitenkin, ettei käytä sosiaalista mediaa kovinkaan paljon vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työntekijöiden välinen WhatsApp palvelu, pilkkeen oma sovellus ja netin askartelut mainittiin myös sosiaalisen median välineiksi. Haastateltavat kertoivat vanhempien ottavan sosiaalisen median positiivisena lisänä päiväkodin arkeen.

Funtable, tabletti ja kännykkä ovat kaikissa haastattelemissamme ryhmissä käytössä päivittäin. Osa kasvattajista kertoi, että älypuhelin oli jo pienillä lapsilla aktiivisessa käytössä. Kännykästä katseltiin eläinten kuvia, siitä katsottiin säätä ja karttaa. Lapset ottivat kuvia ja puhelimella suunniteltiin yhdessä retkiä. Yhdessä ryhmässä lapset toisinaan

merkitsivät itse oman paikallaolonsa näpäyttämällä omaa nimeään tabletista. Aikuinen auttoi tarvittaessa lukemaan. Osa haastattelijoista kertoi lasten toivovan musiikkia ja videoita tabletilta. Tabletilta osa oli katsonut Pipsa possua, loruja ja lauluja. Yksi kasvattaja mainitsi vanhempien opettaneen lapselle YouTuben käyttöä, jolloin lapsi olivat kotonaan mennyt väärille sivustoille. Monet mainitsivat haasteeksi lasten kotona esiintyvän rajattomuuden tabletin ja kännykän käytössä. Yksi kasvattaja mainitsi, että he pitävät tarkoituksella mediakasvatuksen erillisenä ympäristökasvatuksesta. Vanhemmilla oli haastateltavan mukaan epäilyksiä puhelimen käytöstä mutta kasvattajat olivat antaneet tietoa siitä, miksi kännykkää käytetään.

Kysyttäessä robotikasta, tietokoneen käytöstä, kirjoista, lehdistä, saduista ja mediakulttuurista saimme kaikkein vähiten keskustelua. Näiden osa-alueiden tärkeyttä kuitenkin korostettiin. Kaksi vastaajista kysyi mitä robotiikka tarkoittaa ja yksi sanoi, että toivoisi enemmän resursseja juuri robotiikkaan. Mediakulttuurissa kolme vastaajista niin ikään kysyivät mitä mediakulttuuri on. Neljäs vastaaja sanoi mediakulttuurin olevan tärkeä osa kasvatusta, muttei avannut kysyttäessä, miten sitä käyttää. Lapset otettiin mukaan mediakasvatukseen lisäämällä kuvia seinille ja keskustelemalla niiden ottohetkestä, lapset saivat toivoa musiikkia ja pelejä. Lapset saivat myös käyttää puhelinta. Vastaajista useimmat eivät ottaneet lapsia mukaan suunniteluun sanojensa mukaan, mutta vastauksista kävi ilmi hyvin lapsilähtöinen lähestymistapa. Lapset saivat päättää mitä katsotaan ja kuunnellaan ja yksi kasvattajista mainitsi lasten olevan innovatiivisia median käyttäjiä. Hän mainitsi, että joskus kysytään lapsilta mitä he haluavat tehdä ensi kerralla. Yksi haastateltavista mainitsi, että ottaisi mielellään lapset suunniteluun mutta resurssipulan vuoksi niin ei ollut päästy lähiaikoina tekemään.

Hyödyksi vastaajat kokivat sen, että mediakasvatus on nykypäivää. Yksi vastaaja sanoi sen hyödyksi opettavaisuuden, luottamuksen ja tuloksellisuuden. Hän sanoi, että kun laittaa kuvia ja tietoa Instagramiin, vanhemmat näkevät mitä tehdään ja he pystyvät luottamaan päiväkodin henkilöstön ammatillisuuteen siinä, mitä sisältöä someen lisätään. Yksi vastaaja sanoi, että mediakasvatus on tulevaisuuteen tähtäämistä. Hän mainitsi toisenlaisen ajanjakson olevan tuloillaan ja että on tärkeää, että lapsilla on siihen työkalut valmiina. Yksi vastaaja sanoi hyödyksi sen, että kun tulevaisuudessa koulussa ja muuallakin medially on iso osa elämässämme, on tärkeää, että lapset osaavat käyttää sitä. Haasteena lähes kaikki kokivat ajankäytön.

4 Pohdinta

4.1 Aiheen valinta

Saimme innostuksen aiheeseen, sillä huomasimme, miten eriäviä käsityksiä termi mediakasvatus herätti varhaiskasvatusta opiskelevien keskuudessa, kun keskustelimme aiheesta sitä käsittelevillä luennoilla. Toisille opiskelijoille aihe oli melko neutraali ja siihen suhtauduttiin avoimesti. Toisille taas ajatus mediakasvatuksesta pienten lasten kohdalla herätti suuria, vastustavia tunteita. Yleisin mielipide oli, että alle kouluikäisiä lapsia ei tulisi kohdella median käyttäjinä tai vastaanottajina. Lasten ei katsottu tarvitsevan mediaa eikä heidän uskottu osaavan käsitellä sitä ikätasoisesti.

Aihe alkoi kiinnostaa meitä ja herätti kysymyksen siitä, miten mediakasvatus huomioidaan kentällä ja millaisena sen toteutus käytännössä näyttäytyy. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on lapsen oppimisen ja kasvun tukeminen pedagogisin keinoin ja ammattilaisena tähän luonnollisesti kuuluu myös mediakasvatuksen hallinta. Mediakasvatuksen käsite on laaja ja sen toteutukseen on monia vaihtoehtoja. Näin ollen kasvatustajalta ei vaadita standardisoitua osaamista minkään opetustyylin, median osa-alueen tai medialaitteen käytössä. Väite on, että kasvattajalla on jo koulutuksensa puolesta riittävät taidot toteuttaa mediakasvatusta pienten lasten kanssa. Kasvattajan tulee kehittää omaa osaamistaan, jotta toteutettava pedagogiikka säilyy laadukkaana (Mertala & Salomaa 2016, 172-174.)

Mediakasvatus on käsitteenä tavattoman laaja, ja ongelmaksi muodostui tiettyihin tutkimuskysymyksiin rajaaminen. Lopulta valitsimme materiaalin perusteella oleelliset aiheet, ja rajasimme tutkimuskysymyksemme niihin.

4.2 Hyvä tieteellinen käytäntö

Tässä opinnäytetyössä on pyritty toteuttamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Olemme huomioineet tiedeyhteisön yleiset toimintatavat ja pitäneet yllä rehellisyyttä, olleet mahdollisimman huolellisia ja tarkkoja niin kyselymme kuin sen tulosten kirjaamisen kanssa ja arvioineet tulokset huolellisesti. Kerätessä tietoa olemme käyttäneet eettisyyttä noudattavia menetelmiä. Esimerkiksi kyselyyn on saanut vastata anonymisti ja vastaajalle

on annettu mahdollisuus tarkistaa, korjata ja muuttaa vastauksiaan jälkikäteen ennen niiden lopullista kirjaamista. Näin on varmistettu, että toimintamme on läpinäkyvää ja avointa myös tulosten julkaisun kohdalla. Olemme olleet tarkkoja lähdeviitteiden kanssa, jotta muille tutkijoille on annettu heidän ansaitsemansa huomio saavutetuista tutkimustuloksista ja työstä tieteen edistämisen hyväksi (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta 2012, 6.) Lähteinä on käytetty mahdollisimman kriittisesti valikoituja ja luotettaviksi arvioituja lähteitä. Lähteiksi on järjestäen valittu uusimpia artikkeleita ja julkaisuja ja vanhempien lähteiden kohdalla niiden paikkansapitävyys on pyritty tarkistamaan. Heikentävänä tekijänä näemme, että mediakasvatuksesta on tehty suomeksi verrattain vähän tieteellisiä tutkimuksia, joita olisimme voineet käyttää perustavana lähteenä. Monet käyttämistämme artikkeleista ja tutkimuksista ovat yksittäisten instituuttien tekemiä, eivät itsenäisten tutkijoiden. Olemme tästä syystä seuloneet opinnäytetyöhömme päätyneitä lähteitä yhdessä, tarkoin harkiten.

Opinnäytetyömme on suunniteltu ja toteutettu sekä tulokset raportoitu hyvän tieteellisen käytännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Yhteistyökumppanimme on yksityinen päiväkodi, joten tutkimuslupa, eli suostumus haastatteluun ja siitä raportointiin, on hankittu päiväkodin johtajalta ja hän on osoittanut meille kyselyyn halukkaiksi ilmoittautuneet kasvattajat. Opinnäytetyön työryhmässä olemme sopineet yhteisymmärryksessä jokaisen ryhmän jäsenen oikeudet, vastuualueet ja velvollisuudet. Olemme myös sopineet edellä mainituista asioista yhteistyökumppanimme kanssa, koskien esimerkiksi anonymiteettiä ja tulosten julkaisun muotoa. Kerättyä aineistoa on säilytetty salasanan turvin ja aineistoon on ollut pääsy vain työryhmän jäsenillä. Kaikki yllä mainittu on hyväksytty jokaisen jäsenen toimesta. Jokainen työryhmän jäsen on ensisijaisesti vastuussa omasta velvollisuudestaan toteuttaa hyvää tieteellistä käytäntöä (Tutkimustieteellinen Neuvottelukunta 2012, 6.)

4.3 Vastausten keruu ja vastausväsymys

Tiedämme itse työskenneltyämme varhaiskasvatuksen opettajina työn olevan hektistä ja hyvin pitkälle aikataulutettua. Osasimme jo arvioida, että vastausten saaminen saattaisi kestää, ja näin ollen lähestyimme ensimmäisen kerran päiväkoteja jo marraskuussa 2019.

Alkuperäinen tarkoituksemme oli tehdä haastattelut yksiköiden tiloissa, kasvotusten haastateltavien kanssa. Tämä osoittautui kuitenkin aikataulullisesti mahdottomaksi ja

myöhemmin tapahtunut koronapandemia ja sen ohjeistukset pakottivat meidät pohtimaan muita vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Teimme työryhmämme kanssa yhdessä päätöksen tehdä haastattelut sähköpostin välityksellä. Toiveena oli, että tämä antaisi haastateltaville mahdollisuuden vastata kyselyyn omaan tahtiinsa, oman aikataulunsa ja työnsä velvoitteiden puitteissa. Olimme suunnitelleet vastausajankohdaksi alkuvuoden, sillä siihen ei osu suuria juhlia tai erityistä varhaiskasvatussuunnitelmien tekokiirettä. Sähköpostiosoitteet saimme yksikön johtajalta, joka oli etukäteen varmistanut haastateltavien halukkuuden osallistua opinnäytetyömme tekoon.

Sähköposteihin kuitenkin jätettiin vastaamatta ja meillä oli vaikeuksia pitää yllä dialogia työryhmämme ja yhteistyökumppanimme kanssa. Tämä hidasti työmme edistymistä, sillä ilman vastauksia emme päässeet tavoitteisiimme aikataulun mukaisesti. Pohdimme yhdessä, saattoiko kiire ja varsinkin myöhemmin epävarmuutta lisännyt pandemiatilanne vaikeuttaa myös haastateltavien kykyä ja motivaatiota vastata kysymyksiin. Olimme pyrkineet pitämään kyselyn lyhyehkönä ja käyttäneet hyvin yleisiä termejä kysymyksiä laatiessa. Aihe saattoi kuitenkin olla liian vieras ja mietimme, oliko myös tämä syynä vastausten vähäisyyteen.

Vähäisten sähköpostivastausten vuoksi päätimme sopia puhelinhaastattelut, jotta saisimme koottua tarvittavan määrän vastauksia ja siten edetä opinnäytetyömme kanssa. Soitimme vastaamaan lupautuneille varhaiskasvattajille useaan kertaan. Erään opettajan kohdalla saimme tietää hänen lopettaneen työnsä ja siirtyneen muihin tehtäviin, mutta saimme tästä tiedon vasta useamman viikon päästä. Tämä hidasti työskentelyä. Oli kuitenkin oikea ratkaisu tehdä haastattelut lopulta puhelimitse, sillä aikaa olisi kulunut aivan liian kauan, jos olisimme vain jääneet odottamaan pandemian erityistoimien raukeamista. Puhelinkeskustelu ei ollut ensimmäinen eikä ideaalein vaihtoehto, mutta olosuhteet huomioon ottaen se oli työmme kannalta paras valinta. Sen avulla varmistimme saavamme tarvittavan määrän tietoa kasvattajilta samalla madaltaen kynnystä haastatteluun vastaamiseen. Puhelimitse tehtävä haastattelu onnistuu nopeasti omalta työpisteeltä eikä vaadi haastattelijalta tai haastateltavalta erikoisjärjestelyjä edes koronapandemian aikana.

Puhelinhaastattelut menivät hyvin ja keskustelu oli sujuvaa ja miellyttävää. Teknisiä ongelmia ei ilmennyt, ja aikataulut sopivat niin haastattelijalle kuin haastateltaville. Vastaukset oli yhä mahdollista kertoa anonymisti haastateltavan niin toivoessa. Haastattelut kirjattiin ylös, niitä ei äänitetty eikä niitä ole tallennettu digitaalisesti. Vastaukset on

litteroitu haastattelijan toimesta muistiinpanojen pohjalta. Haastateltaville on tarvittaessa esitetty tarkentavia kysymyksiä, ja näin on varmistettu kummankin osapuolen ymmärtäneen kysymyksen samalla määritelmällä. Haastateltaville on myös annettu mahdollisuus lukea litteroidut vastauksensa läpi ja halutessaan korjata, muuttaa, lisätä tai poistaa vastauksistaan kohtia, mikäli kokevat sen tarpeelliseksi. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan osoittanut halua muuttaa tai vaihtaa vastauksiaan.

Mediakasvatuksen tavoitteena on kehittää lapselle monipuolisesti arjen mediataitoja, jotka myönteisesti tukee lapsen kokonaisvaltaista oppimista. Mediakasvatus mielletään helposti teknologiakeskeiseksi, joten koimme tärkeäksi kiinnittää erityistä huomiota haastattelukysymyksiin ja siihen, etteivät ne painotu liikaa teknologiaan. Avoimista kysymyksistä huolimatta monet kasvattajat painottivat laitteita ja teknologiaa. Jouduimme haastattelun aikana monesti tarkentamaan kysymyksiämme, jotta saisimme laajemman kuvan päiväkodissa tapahtuvasta mediakasvatuksesta. Esimerkiksi kysyttäessä siitä, miten mediakulttuuria käytetään päiväkodin arjessa, keskittyivät lähes kaikki vastaukset laitteisiin.

4.4 Tutkimuksen hyödyt

Suomessa mediakasvatus on vastausten perusteella vielä hyvin vieras ja moniulotteinen käsite, jonka opettamiseen kasvattajat kaipaavat selkeästi tukea ja lisäkoulutusta. Aiheesta on tehty monia artikkeleita ja kirjoituksia, mutta kasvattajilta itseltään on kerätty määrittäin vähän tietoa. Saamistamme vastauksista selviää, että teoriassa mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa on ja tulisi olla, mutta kasvattajien, niin varhaiskasvatuksen opettajien kuin lastenhoitajien parissa, sen toteutus on kuitenkin epäselvää. Jopa haastatteluun osallistuminen oli monelle kynnyskysymys, ja osasyyn tähän saattoi olla mediakasvatuksen käsityksen rajattomaksi koettu määrittely. Useimmat vastaajista eivät olleet aivan varmoja, olivatko he ymmärtäneet mediakasvatuksen oikein, vaan kokivat itsensä osittain liian kokemattomiksi vastaamaan aihetta koskevaan kyselyyn. Jokainen vastaaja kuitenkin totesi toteuttavansa mediakasvatusta omassa pedagogisessa toiminnassaan aihetta hieman pohdittuaan. Kuitenkin tästä voimme vetää johtopäätöksen siitä, että kasvattajat kokevat epävarmuutta ja osaamattomuutta median ja sen hyödyntämisen päiväkodin arjessa. Opinnäytetyömme vastausten pohjalta havaitaan, miten vaihtelevaa roolia

sekä itse mediakasvatus että kasvattajat mediakasvatuksen ammattilaisina kokevat. Yksilöllisten erojen ei tulisi antaa vaikuttaa päiväkodin tarjoamaan pedagogiseen rakentamiseen.

Tutkimuksemme antaa suuntaa sille, että tarvetta olisi ei vain mediakasvatuksen termin selkeyttämiseen vaan myös hälventämään sen ympärille luotua epävarmuutta. Jokainen kasvattaja kentällä on halutessaan kykeneväinen mediakasvatukseen, sillä ympäröivä maailma tarjoaa siihen lähes rajattomat mahdollisuudet ja puitteet. Kuten vastauksista ja teoriaosuudestammekin voi havaita, on mediakasvatus paljon muutakin kuin vain laitteiden käyttöönottoa ja teknisten osa-alueiden opetusta lapsille mekaanisin keinoin. Kasvattajien on tärkeää sisäistää, miten melkein kaikenikäiset lapset osaavat jo jonkinasteista median käyttöä ja miten tämä seikka tarjoaa loistavan pohjan myöhemmälle mediakasvatukselle. Opinnäytetyöstämme ei ole hyötyä vain kasvattajille itselleen vaan myös lapsille, joiden kanssa he työskentelevät ja joiden laadukkaasta varhaiskasvatuksesta he ovat vastuussa.

Tutkimuksemme hyödyttää myös eri sektorien ja työnantajan mahdollisuuksia kouluttaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Opinnäytetyömme vastauksista selviävät ne osa-alueet, jossa kasvattajat kaipaavat tukea. Näin ollen työnantajalla on mahdollisuus omalla vaikuttamisellaan osallistaa kasvattajia, jotta mediakasvatus varhaiskasvatuksessa standardisoituisi nykyistä enemmän. Koulutusta tulisi ensisijaisesti tarjota kasvattajien tarpeiden ja toiveiden pohjalta, ja tässä opinnäytetyömme voi toimia suunnannäyttäjänä.

4.5 Arviointi

Ammatillinen osaamisemme kehittyi opinnäytetyötä tehdessä. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka mediakasvatus ulottuu jokaiseen kasvatuksen osa-alueeseen. Olemme pystyneet hyödyntämään saatuja taitoja työssämme varhaiskasvatuksen opettajina. Olemme pystyneet myös tuomaan mediakasvatustaitoja ja osaamistamme työyhteisöömme.

Opimme opinnäytetyöprosessin aikana kärsivällisyyttä, yhteistyötaitoja ja pitkäjänteisyyttä. Opinnäytetyö esittelee muutaman varhaiskasvattajan näkemyksiä mediakasvatuksesta, ja nämä tiedot ovat yhtenäisiä lukemamme materiaalin kanssa. Huomasimme,

että tutkimusta tarvittaisiin lisää mediakasvatuksesta päiväkodeissa. Myös henkilökunnan koulutukseen panostaminen jo opintotasolla tulisi tarpeeseen. Yhden varhaiskasvattajan korostama mediakasvatusvastaava päiväkodissa voisi olla hyvä käytäntö jokaiseen päiväkotiin.

Media on jo kiinteä osa jokapäiväistä arkeamme, ja jokaisen varhaiskasvattajan tulisi olla valmis kohtaamaan mediakasvatuksen haasteet. Mahdollisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla konkreettiset keinot ja oppaat mediakasvatukseen varhaiskasvatuksessa. Mediakasvatus on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä alue, joten jatkotutkimus on aina aiheellinen.

Lähteet

Aalto-Setälä, P., Sinko, P., Rantanen, J., Ahonen, R., Sillanpää, P., Raunio, S., Su-vanto, ML., Lieto, J. & Pelttari, A. 2007. Me, media ja maailma. Helsinki: Plan Suomi Säätiö.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vasta-paino.

Eskola, J. 2007. 6-8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa Vii-nämäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimuk-seen. Helsinki: Tammi.

Hannila, P., Kyngäs, P., 2008. Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. Opinnäy-tetyö. Helsinki. Stadia Helsingin Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Saa-tavilla: <<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38214/stadia-1210852529-2.pdf?sequence=1>>. Viitattu 30.02.2020

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Helsingin varhaiskasvatus n.d. Helsingin kaupunki. Saatavilla: <<https://www.hel.fi/var-haiskasvatus/fi>>. Luettu 1.10.2019.

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Saatavilla: <https://www.hel.fi/static/liit-teet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuit-tain_DIGI_100dpi.pdf>. Viitattu 2.10.2019.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käy-täntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teo-ria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Irisvik, S., Utriainen, J. 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: S&S.

Kananen, J 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän Jyväsky-län ammattikorkeakoulu.

Kleemola, Tiia 2017. ”Nykyä päivää, motivointia ja osallisuutta” Lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintäteknologian käytöstä sekä mediakasvatuksesta osana var-haiskasvatuksen pedagogiikkaa. Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatustie-teen koulutusohjelma.

Kumpulainen, K., Lipponen, L., Ohls, O. & Sintonen, S., 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. Helsingin Yliopisto, Opettajankoulutuslaitos. Saatavilla: <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/154779>>. Viitattu 11.2.2020.

Kupiainen, Reijo, Sintonen Sara, Suoranta, Juha 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Saatavilla: <https://www.researchgate.net/publication/309608990_Suomalaisen_mediakasvatuksen_vuosikymmenet>. Viitattu 15.01.2020.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy

Martinkauppi, Tiina 2018. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö. Kokkola: Centria Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141706/Martinkauppi_Tiina.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 20.1.2020.

Martinkauppi, Tiina 2018. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Centria Ammattikorkeakoulu.

Mediakasvatusseura 2015. Mediakasvattajan muistilista. Saatavilla: <<https://mediakasvatus.fi/materiaali/mediakasvattajan-muistilista/>>. Viitattu 28.03.2020.

Metsämuuronen, Jari 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp.

Mertala, P., Salomaa, S. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) 2016: Monimuotoinen mediakasvatus. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI). 172-174. Saatavilla: <http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf> Viitattu 15.03.2020

Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia.

Mäkelä, Klaus 1990. "Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet." Teoksessa Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta, toim. Klaus Mäkelä. Helsinki: Gaudeamus, 42– 61.

Myllyntaus, Rita 2018. Toiminnallinen mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Lapset mediatoimittajina ikäihmisten parissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/146576/Myllyntaus_Rita.pdf?sequence=1> Viitattu 15.03.2020

Niinistö, H. & Sintonen, S. 2007. Mä keksin! Tehdään yhdessä mediakulttuuria. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.

Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. Saatavilla: <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75281/okm10.pdf>>. Viitattu 22.3.2020.

Opintopolku. ePerusteet. Uuraisten varhaiskasvatussuunnitelma. Oppimisen alueet. Saatavilla: <<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/9016024/esiopetus/tekstikappale/9017869>> Viitattu 12.4.2020

Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI).

Pilke päiväkodit Oy, nd. Luettu 9.2.2020. Saatavilla: <<https://www.pilkepaivakodit.fi/tieto-yrityksesta/>>. Viitattu 10.02.2020

Prensky, Marc. 2001. Digital Natives, Digital Immigrants. Saatavilla: <<https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>>. Viitattu 11.10.2019.

Pyykkönen, Laura 2019. Mediakasvatus päiväkodissa. Materiaali varhaiskasvattajille 1-3 vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. Opinnäytetyö. Sosiaaliala. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262344/Pyykk%C3%B6nen_Laura.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Salomaa, S. 2016. Mediakasvatustietoisuuden jäsentäminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen Varhaiskasvatus Ry.

Salomaa, Saara. Vasu on valmis- tervetuloa mediakasvatus n.d. Saatavilla: <https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1116:vasu-on-valmis-tervetuloa-mediakasvatus&catid=8&lang=fi&Itemid=400>. Luettu 1.10.2019

Sintonen, S., Ohls, O., Kumpulainen, K. & Lipponen, L. 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. Helsingin Yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Sintonen, S., Ohls, O., Kumpulainen, K. & Lipponen, L. 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. Helsingin Yliopisto. Opettajankoulutuslaitos

Sommers-Piironen, J.; Hemilä, H 2016. Oivalluksia eskarista! Varhaispedagogiikan kehittämisestä lasten mediasuhteiden näkökulmasta. Teoksessa Mulari, H. (toim.) Solmu-kohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Nuorisotutkimusverkosto, verkkojulkaisu ja 103. Helsinki

Tilastokeskus 2020. Saatavilla: <<https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/whatsapp-suosituin-some-on-suomalaisten-arkean-mukaan-vaihdellen>>. Viitattu 20.2.2020.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvos. Miten mediakasvatusta toteutetaan. kuntien välinen kysely. Saatavilla: <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75281/okm10.pdf>>. Viitattu 2.10.2019.

Valtioneuvosto Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2020. Saatavilla: <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75281/okm10.pdf>>. Viitattu 15.02.2020.

Valtioneuvosto Medialukutaito Suomessa 2019. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161951/OKM_2019_37.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.01.2020.

Varhaiskasvatustilaki 2015. Finlex ajantasainen lainsäädäntö. Saatavilla: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>. Viitattu 11.2.2020.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus 19.12.2018. Saatavilla: <https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf>. Viitattu 02.10.2019

Viljakainen, Jarmo 2005. Saatavilla: <<http://www.jarmoviljakainen.fi/suomen-radio-ja-tv-toiminnan-vaiheita-1900-2003/>>

Viljakainen, Jarmo. Suomen radio. ja TV-toiminnan vaiheita 1900-2003. Saatavilla: <<http://www.jarmoviljakainen.fi/suomen-radio-ja-tv-toiminnan-vaiheita-1900-2003/>>. Viitattu 5.2.2020

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Yelland, N 2015. Young children as Multimodal Learners in the Information Age. Teoksessa K. L. Heider, M. Renck Jalongo (toim.) Young Children and 70 Families in the Information Age, Educating the Young Child, 10. New York. Springer, 151-163.

Yksityiset päiväkodit 2018. Helsingin kaupunki. Saatavilla: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivahoito/yksityinen-paivahoito/yksityinen-paivakoti-hoito/yksityiset-paivakodit>>. Viitattu 1.10.2019

Liitteen otsikko

Liitteen sisältö

Liitteen otsikko

Liitteen sisältö